

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Sayın Mustafa Çiftçi tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

ÖZGÜL SAKI

İstanbul Milletvekili

Göçmen Mülteci Dayanışma Ağı'nın Ocak ayında kamuoyuna açıkladığı “Gölgede Kalan Yaşamlar: Göçmen ve Mültecilerin Sağlık Hakkına Erişim Engelleri ve Yaşanan Hak İhlalleri” başlıklı rapor, Türkiye’de göçmen ve mültecilerin sağlık hakkının fiilen güvenlik ve deportasyon politikalarına eklemelendiğini ortaya koymaktadır.

Raporda yer alan saha bulguları, sağlık hizmetine erişimin idari gözetim ve sınır dışı edilme korkusuyla doğrudan kesiştiğini; sağlık kurumlarının bazı göçmenler açısından potansiyel bir yakalanma riski alanı olarak algılandığını göstermektedir.

Raporda;

- Sağlık kurumlarına başvuran kayıtsız göçmenlerin kimlik kontrolü ve idari işlem korkusu nedeniyle tedaviye erişimden vazgeçtiği,
- Tüberküloz ve HIV gibi takip gerektiren sağlık durumları olan kişilerin tedavi süreci yerine geri gönderme merkezlerinde idari gözetim altına alındığı; “G74” ve “G78” gibi bulaşıcı hastalık kodlarının tedavi değil, fiilen sınır dışı sürecini tetikleyen bir güvenlik kategorisine dönüştüğü,
- Geri Gönderme Merkezlerinde (özellikle Arnavutköy GGM) sağlık hizmetlerinin şeffaf ve bağımsız biçimde denetlenemediği,
- Cenazelerin teslimi sırasında yaşanan kimlik kontrolü korkusu nedeniyle kayıt dışı defin vakalarının ortaya çıktığı iddia edilmektedir.

Bu tablo, sağlık hakkının yalnızca kısıtlanması değil; aynı zamanda dolaylı bir geri gönderme baskısı aracına dönüştürülmesi anlamına gelmektedir. Sağlık hizmetine erişimin zorlaştırılması, ekonomik ve idari baskı yoluyla “gönüllü geri dönüş” dayatması üretme riski taşımaktadır. Bu durum, geri gönderme yasağına (*non-refoulement*) aykırı dolaylı bir zorlayıcılık mekanizmasıdır. Anayasa'nın 17. ve 56. maddeleri yaşam ve sağlık hakkını güvence altına alırken; devletin pozitif yükümlülüğü, sağlık kurumlarını güvenli alan olarak korumaktır.

Sağlık başvurusunun idari gözetim korkusuyla iç içe geçmesi, hak temelli bir rejimden uzaklaştırıldığını; sağlığın güvenlikleştirilmiş bir nüfus kontrol aracına dönüştüğünü göstermektedir. Göçmen sağlığının güvenlik kategorisine yerleştirilmesi, yalnızca bireysel hak ihlali değil; toplum sağlığı açısından da ciddi bir risk üretmektedir. Bulaşıcı hastalıkların görünmezleşmesi ve tedavi zincirinin kırılması, kamu sağlığını doğrudan tehdit etmektedir. Bu iddialar ışığında İçişleri Bakanlığı'nın uygulamalarının açıklığa kavuşturulması ve sağlık alanının güvenlik politikalarıyla kesişmesinin sonlandırılması gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. Sağlık kurumlarında (hastane, ASM, GSM, YUP) kolluk varlığı/kimlik kontrolü uygulaması var mıdır? Hangi mevzuata/genelgeye dayanmaktadır?
2. Son 24 ayda sağlık kurumlarında yapılan kimlik kontrolü, yakalama, gözaltı, idari işlem sayısı kaçtır? İl bazında dağılım nedir?
3. Sağlık kurumlarına başvuru nedeniyle idari gözetim/GGM'ye sevk edilen kişi sayısı kaçtır?
4. GGM'lerde TB, HIV ve diğer hastalıkların tarama-izlem-tedavi protokolleri nelerdir? Bu protokoller düzenli denetlenmekte midir; denetim raporları kamuya açık mıdır?
5. Raporda geçen "tahdit kodları" (örn. G74/G78 olarak belirtilen kod/etiket uygulamaları) nedir? Hukuki dayanağı, kriterleri, itiraz mekanizması var mıdır?
6. 2024-2026 arasında "bulaşıcı hastalık" gerekçesiyle idari gözetim altına alınan kişi sayısı kaçtır? Bu kişilerin tedaviye erişimi nasıl güvence altına alınmıştır?
7. Sağlık hizmeti borcu/ücret nedeniyle cenazelerin tesliminde kolluk devreye girmekte midir? Teslim sırasında kimlik kontrolü nedeniyle ailelerin geri çekildiği vakalara dair inceleme var mıdır?
8. "Kayıt dışı defin" iddiaları hakkında Bakanlığınızın araştırması var mıdır? Son 24 ayda kaç vaka tespit edilmiştir?
9. GGM'lerde bağımsız izleme (baro, TTB, İHD, ilgili meslek örgütleri) mekanizmasının önündeki idari engeller nelerdir?
10. Sağlık kurumlarının "güvenli başvuru alanı" olarak tanımlanması; sağlık başvurusu nedeniyle yakalama/gözaltı yapılmamasına dair bir talimat planlanmakta mıdır?
11. GGM'de tutulup "tıbbi tahliye" ihtiyacı olanların tahliye kriterleri nedir? Son 24 ayda tıbbi tahliye sayısı kaçtır?
12. İstanbul'daki kamu hastanelerinde son 24 ayda yapılan kimlik kontrolü sayısı kaçtır? İstanbul'da sağlık kurumuna başvuru sonrasında GGM'ye sevk edilen kişi sayısı kaçtır?
13. İstanbul Arnavutköy Geri Gönderme Merkezi'nde son 24 ayda tüberküloz/HIV tanısı alan kişi sayısı kaçtır? GGM'de "tıbbi tahliye" kararı verilen kişi sayısı kaçtır?
14. İstanbul'da sağlık başvurusu nedeniyle idari gözetim altına alınan kişi sayısı nedir?